

DET TALTE ORD GÆLDER

FOU samrådsspørgsmål Q og R vedrørende Per Hinrichsens udtalelser til pressen den 5. oktober 2015

Den 23. juni 2016

Besvarelse af samrådsspørgsmål Q og R

Indledning

Tak for ordet.

Spørgsmål Q og R som er stillet efter ønske af René Gade (ALT), lyder:

Samrådsspørgsmål Q

"Mener ministeren, at det bidrager til offentlighedens og Folketingets vidensniveau, når fagpersoner som oberstløjtnant Per Hinrichsen udtaler sig om samarbejdet med den irakiske hær, jf. artikler i Politiken?"

Samrådsspørgsmål R

"Er ministeren enig i, at det er hæmmende for den demokratiske debat - og desuden i strid med reglerne for offentligt ansattes ytringsfrihed - at der er blevet udøvet direkte eller indirekte censur af oberstløjtnant Per Hinrichsen i form af efterfølgende ledelsesmæssige konsekvenser?"

Tak for det.

Jeg har modtaget to samrådsspørgsmål. Begge spørgsmål vedrører udtalelserne fra oberstløjtnant Per Hinrichsen til DR Søndag og Dagbladet Infor-

mation den 4 og 5. oktober 2015, hvorfor jeg har valgt at besvare de to spørgsmål samlet.

Samrådet giver mig indledningsvist mulighed for at gøre rede for forskellen mellem offentligt ansattes ytringsfrihed og udtalelser fremført på myndighedens vegne.

Jeg kan konstatere, at der fortsat er en vis usikkerhed om, hvornår der er tale om det ene eller det andet.

Jeg håber, at jeg med besvarelsen af de to samrådsspørgsmål kan rydde misforståelser af vejen og skabe klarhed.

Ytringsfrihed handler om, at man som privat person ytrer sig på egne vegne og fremsætter personlige meninger og synspunkter. Der er kun få begrænsninger i ytringsfriheden. Man må fx ikke sige noget, der er tavshedsbelagt, injurierende eller opfordre til vold.

Den konkrete sag, som spørgeren henviser til, handler – efter Forsvarsministeriets vurdering - ikke om ytringsfrihed, men om udtalelser på myndighedens vegne.

I internationale operationer med dansk deltagelse udpeges som hovedregel en national repræsentant med henblik på, at denne repræsenterer forsvarschefen. Per Hinrichsen var udpeget som sådan, og han var dermed den øverste danske repræsentant i koalitions hovedkvarteret for Operation Inherent Resolve i Kuwait.

For Operation Inherent Resolve er der udstedt retningslinjer for presse- og kommunikationsforhold. Det fremgår blandt andet, at al mediekontakt på Forsvarets vegne skal koordineres med koalitions hovedkvarteret i Kuwait og godkendes af Værnsfælles Kommandos pressesektion.

Det er Forsvarsministeriets vurdering, at Per Hinrichsens udtalelser – som han fremsatte i forbindelse med interview til pressen, der var på besøg i et missionsområde - skete på myndighedens vegne. Udtalelserne var ikke fremført af Per Hinrichsen som privat person. Udtalelserne skal derfor ikke ses i sammenhæng med ytringsfriheden, men i sammenhæng med de pligter, som en ansat har i ansættelsesforholdet.

De ansættelsesretlige pligter betyder, at ansatte har en almindelig forpligtelse til at udføre deres arbejde i overensstemmelse med ansættelsesmyndighedens interesser og aktivt medvirke til at realisere opgaver, mål og strategier, som ledelsen har fastlagt. Det indebærer også en pligt til at udvise samarbejdsvilje og afstå fra adfærd, som kan belaste samarbejdsklimaet.

De ansættelsesretlige pligter indebærer også følgende, som fremgår af kommentarer til grundlovens § 77 om ytringsfrihed:

"Hvis den ansatte udtaler sig på institutionens vegne, er han undergivet normale instruktionsbeføjelser fra sine overordnede og kan kun udtale sig i overensstemmelse med deres retningslinjer. Dette er også generelt accepteret og udgør ikke en egentlig begrænsning af den pågældendes ytringsfrihed, men er en følge af selve ansættelsesforholdet."

Jeg vil gerne gøre det klart, at der gælder det samme for Forsvarets ansatte, som gælder for alle andre ansatte, der udtaler sig på myndighedens vegne. De repræsenterer myndigheden og dennes holdninger, hvorfor det har betydning af hensyn til blandt andet samarbejdsrelationerne såvel nationalt som internationalt, at disse udtalelser naturligvis stemmer overens med myndighedens holdning og derfor holder sig inden for retningslinjerne.

Lad mig understrege, som jeg også udtalte i forbindelse med besvarelse af samrådsspørgsmål N den 12. maj 2016, at demokrati og åbenhed er grundlæggende værdier i den offentlige sektor, og det er derfor både naturligt og nyttigt, at offentligt ansatte gør brug af deres ytringsfrihed og deltager i den offentlige debat med både viden og synspunkter. Som det også fremgår af Justitsministeriets vejledning om offentligt ansattes ytringsfrihed, så skyldes det blandt andet, at offentligt ansatte - i kraft af den specialviden, som de besidder indenfor deres forskellige fagområder - i en række tilfælde vil kunne medvirke til at højne det faglige niveau i den offentlige debat.

Jeg vil samtidig sige, at det er min forventning, at man som udgangspunkt ikke ytrer sig på egne vegne til pressen, dvs. som privatperson, når man er iført uniform.

Det er klart, at der er undtagelser. Det gælder fx i forhold til udsendte soldater, som altid bærer deres uniform, og som er i tjeneste hele døgnet rundt. Der kan også være tilfælde, hvor en ansat opsøges af pressen på arbejdet for at kommentere nogle udtalelser, som den pågældende har fremsat som privatperson, og vedkommende da har uniform på. I givet fald

har den ansatte en pligt til på anden vis at gøre det klart, at ytringen fremsættes som privatperson.

Det vil i alle tilfælde blive afgjort konkret, om en udtalelse er fremsat af den ansatte som privatperson eller på myndighedens vegne.

Jeg erkender, at der kan opstå misforståelser om, hvornår man ytrer sig på egne vegne og har en udstrakt ytringsfrihed, og hvornår man udtaler sig på myndighedens vegne. Derfor vil jeg bede Forsvarets ledelse om at fastsætte retningslinjer i overensstemmelse med mine forventninger og efterfølgende kommunikere dem til de ansatte.

For at vende tilbage til spørgerens første spørgsmål, kan jeg bekræfte, at det er min opfattelse, at udtalelser fra fagpersoner på egne vegne helt generelt bidrager til offentlighedens og Folketingets vidensniveau.

I det andet samrådsspørgsmål efterlyser spørgeren min holdning til, om det er hæmmende for den demokratiske debat – og desuden i strid med reglerne for offentligt ansattes ytringsfrihed - at der er blevet udøvet direkte eller indirekte censur af oberstløjtnant Per Hinrichsen i form af efterfølgende ledelsesmæssige konsekvenser.

Som jeg netop har fremhævet, så handler den konkrete sag, som spørgeren henviser til, ikke om ytringsfrihed. Den handler heller ikke om den demokratiske debat eller censur. Den handler om udtalelser fremført på myndighedens vegne.

Jeg vil ikke gå i detaljer om de nærmere forhold omkring personalesagen, men jeg kan henvise til min besvarelse af FOU spørgsmål 89 og 90, hvor jeg orienterede om, at Værnsfælles Forsvarskommando har oplyst følgende:

“.. at der den 14. oktober 2015 desuden blev gennemført et møde med Per Lorenz Hinrichsen i København. Genstanden for mødet var en drøftelse af den opmærksomhed, som oberstløjtnant Per Lorenz Hinrichsens udtalelser i medierne havde afstedkommet. Disse drøftelser blev ført som led i en personalesag, og der kan derfor ikke gives nærmere oplysninger herom. Det kan dog oplyses, at dette ikke har ført til en ændring i hans tjenstlige forhold.”

Som afrunding på dette samråd, vil jeg afslutningsvis gerne pointere, at feedback og kritik er afgørende for udviklingen af Forsvaret, ligesom på enhver anden arbejdsplads. Derfor lytter ledelsen også til de bidrag, som Forsvarets ansatte fremfører i den daglige tjeneste. Når en beslutningsproces er ved vejs ende, bliver der naturligvis truffet et valg, og jeg har efterfølgende en forventning om, at ansatte – i deres arbejde - medvirker aktivt til at realisere de opgaver, strategier og mål, som ledelsen har fastlagt. Det gælder uanset, om den ansatte tidligere i processen har udtalt sig i kritiske vendinger om f.eks. den strategi, som ledelsen nu har valgt at følge.

Når det er sagt, så er det klart, at Forsvarets ansatte ved siden af muligheden for at fremføre kritik og bekymringer internt på arbejdspladsen også har deres grundlovssikrede ret til ytringsfrihed som privatpersoner.

Dette afslutter min besvarelse af samrådsspørgsmål Q og R.